

Sygn. akt III AUa 342/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2013 r. w Szczecinie

sprawy M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przyznanie emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 lutego 2013 r. sygn. akt VI U 702/12

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSO del. Beata Górską

Sygnatura akt III AUa 342/13

UZASADNIENIE

Ubezpieczony M. W. wniósł odwołanie od decyzji ZUS z dnia 23 maja 2012 r. o odmowie prawa do emerytury.

W uzasadnieniu podniósł, że spełnia wszystkie warunki przyznania prawa do emerytury, w szczególności posiada wymagany okres pracy w warunkach szczególnych .

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu wskazał, że ubezpieczony nie udokumentował 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2013 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. ustalił i zważył, co następuje:

Ubezpieczony M. W. ur. (...) W dniu 13.04.2012r. wystąpił z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury. Ubezpieczony nie jest członkiem OFE, stosunek pracy rozwiązał dnia 30.04.2012 roku. Wnioskodawca udowodnił łącznie okres ubezpieczenia wynoszący: 26 lat, 1 miesiąc i 20 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych w następujących zakładach pracy:

- (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) od dnia 16.09.1980 roku do dnia 31.03.1991 roku, jako operator żurawia,
- Przedsiębiorstwie Usług (...) w G. od 01.07.1993 roku - 31.01.1994 roku, jako operator żurawia wieżowego,
- (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) - , od 07.03.1975 roku do 02.10.1975 roku jako kierowca ciągnika i od 23.12.1977 roku do 31.08.1979 roku, jako operator żurawia wieżowego,
- Zakładzie (...) prowadzonym przez J. B. w G. w okresach 26.11.1990 do 20.02.1991, od 22.05.1991 do 31.12.1991 roku, od 04.03.1992 do 31.12.1992, w charakterze operatora dźwigu.

Ubezpieczony korzystał z urlopów bezpłatnych w okresach: 21.02.1991-21.05.1991, 01.01.1992-03.03.1992, 01.01.1993-28.02.1993.

Analizując zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony nie wykazał przed Sądem, iż spełnia warunki nabycia prawa do emerytury.

Zgodnie z art.184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.z 2009 nr 153 poz. 1227 tj. ze zm. - w brzmieniu obowiązującym w dacie złożenia przez ubezpieczonego wniosku) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat -dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

2. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 w/w ustawy ubezpieczonym urodzonym przed 1.01.1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (ust. 2 art. 32 ustawy).

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych /ust. 4 art. 32 ustawy/.

Sąd Okręgowy podniósł, że dotychczasowymi przepisami były przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8 poz.43 ze zm.).

Paragraf 2 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Zdaniem Sądu I instancji bezsporne w sprawie było wykonywanie przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych przez okres 10 lat, 8 miesięcy i 16 dni. Były to okresy ujęte w stanie faktycznym jako bezsporne.

Ubezpieczony w niniejszym postępowaniu dowodził wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresie od 07.03.1975 roku do 31.08.1979 roku w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w G., od 01.11.1970 roku do 15.01.1971 roku i od 15.05.1971 roku do 12.02.1974 roku w Kółku Rolniczym w K. , Zakładzie (...) prowadzonym przez J. B. w G. od 26.11.1990r. do 28.02.1993r .

Sąd Okręgowy uwzględnił częściowo okresy pracy wykazywane przez ubezpieczonego. Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów oraz dowodom z zeznań świadków, lecz nie doprowadziły one do poczynienia ustaleń i rozważań prowadzących do uwzględnienia roszczenia ubezpieczonego.

W ocenie Sądu dokonanej na podstawie dokumentów w aktach osobowych, dokumentów w aktach ZUS oraz zeznań świadków sąd uznał, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w warunkach szczególnych w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w G. jako operator żurawia wieżowego od 23.12.1977r roku do 31.08.1979 roku. Należy wskazać, że ubezpieczony nie wykazał wcześniejszej daty pracy w warunkach szczególnych. Podkreślił, że pracą w warunkach szczególnych jest praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Okręgowy podał, że świadek F. B. nie pamiętał od jakiej daty ubezpieczony był operatorem. Świadek zeznał, że ubezpieczony został skierowany na kurs i był operatorem. Świadek T. G. zeznał, że poznał ubezpieczonego, gdy ten już był operatorem żurawia. Świadek J. S. (1) pracował z ubezpieczonym w tym przedsiębiorstwie od roku 1978 roku , zatem jego zeznania potwierdziły już okres po uzyskaniu uprawnień operatora żurawia wieżowego. Świadek J. S. (2) zeznał, że ubezpieczony przyuczał się do zawodu, pracując z drugim operatorem. Przyuczanie trwało około pół roku, a następnie zakład kierował pracownika na kurs. Mając na uwadze powyższe dowody Sąd I instancji uznał, że ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako operator żurawia wieżowego od uzyskania uprawnień. Świadkowie F. B., T. G., J. S. oraz S. S. (1) potwierdzili stały charakter i pełny wymiar pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych po uzyskaniu uprawnień, czyli od 23.12.1977 roku do 31.08.1979 roku (1 rok, 8 miesięcy i 9 dni). Wcześniejszy okres pracy ubezpieczonego podczas przyuczania się do zawodu, w którym ubezpieczony obserwował pracę doświadczonego operatora i wykonywał lżejsze prace, zdaniem tego sadu, nie może zostać zaliczony, bowiem brak w takiej sytuacji stałości i pełnego wymiaru pracy w warunkach szczególnych. Zatem okresu przed uzyskaniem przez ubezpieczonego uprawnień nie uwzględnił.

Ocenę pracy operatora żurawia wieżowego, od 23.12.1977 roku do 31.08.1979 roku, jako pracy w warunkach szczególnych Sąd Okręgowy dokonał na podstawie zapisów w dziale V - pkt 3 załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz.43 ze zm.), w którym wymienia się prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych.

Sąd Okręgowy uwzględnił ubezpieczonemu okresy pracy w Zakładzie (...) prowadzonym przez J. B. w G. w okresach 26.11.1990 do 20.02.1991, od 22.05.1991 do 31.12.1991 roku, od 04.03.1992 do 31.12.1992, w charakterze operatora dźwigu. Charakter pracy ubezpieczonego potwierdziły dokumenty w aktach osobowych wskazujące na stanowisko operatora oraz zeznania świadków. Świadek J. B., R. K. i świadek S. J. potwierdzili, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę operatora żurawia wieżowego. Jednocześnie z akt osobowych ubezpieczonego

z tego okresu, w tym świadectwa pracy wynika, że ubezpieczony korzystał z urlopów bezpłatnych. Ubezpieczony złożył dwa wnioski o udzielenie urlopów bezpłatnych. Prowadził również korespondencję w tej sprawie z pracodawcą J. B.. Zatem sąd meriti uwzględnił okresy pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych z pominięciem okresów korzystania przez niego z urlopów bezpłatnych. Okres ten wyniósł 1 rok, 11 miesięcy i 4 dni.

Ocenę pracy operatora żurawia wieżowego w omawianym okresie, Sąd dokonał na podstawie zapisów w dziale V - pkt 3 załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz.43 ze zm.), w którym wymienia się prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Kółku Rolniczym w K.. Jak wynika z dokumentów ubezpieczony w Kółku Rolniczym w K. pracował od 01.11.1970 roku do 15.01.1972 roku (zaświadczenie tom I k. 4 akt ZUS) i od 15.05.1971 roku do 12.02.1974 roku (świadectwo tom IV k. 4) – okresy pokrywające się częściowo. W świadectwie pracy z dnia 30.12.1974 roku zapisano, że ostatnim stanowiskiem pracy ubezpieczonego była praca traktorzysty. Ubezpieczony dowodził, że w całym okresie pracy w Kółku był traktorzystą. Świadkowie W. P. i S. S. (2) nie potwierdzili stanowczo, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kierowcy ciągnika. Świadek S. wskazał, że kojarzy ubezpieczonego jako pomocnika przy załadunku i wyładunku. Dokumenty zgromadzone w aktach rentowych ubezpieczonego (tom I), wskazują, od 01.11.1970 roku był pracownikiem załadunkowym i wyładunkowym, a od dnia 16.11.1971 roku ubezpieczony był na zwolnieniu lekarskim. Zaświadczenie o zatrudnieniu z dnia 11.04.1972 roku (zaświadczenie tom I k. 4 akt ZUS) potwierdza pracę ubezpieczonego w charakterze pracownika załadunku i wyładunku. Ubezpieczony pobierał następnie rentę inwalidzką, jak wynika z decyzji z dnia 14.12.1973 roku, do dnia 12.02.1974 roku. Od dnia 15.02.1974 roku odbywał służbę wojskową. Wobec dowodów zaoferowanych przez ubezpieczonego w ocenie Sądu Okręgowego, brak podstaw do uwzględnienia jako pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia ubezpieczonego w Kółku Rolniczym w K.. Dowody te bowiem nie wskazują w jakiej dacie ubezpieczony pracował stale jako traktorzysta i czy praca ta odbywała się w pełnym wymiarze czasu pracy. Natomiast prace załadunkowe i wyładunkowe określone w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r. dział VIII pkt 1 : w transporcie i łączności to ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Jak wynika z zeznania świadka S. ubezpieczony zajmował się załadunkiem i wyładunkiem nie tylko ciężkich, lecz również lżejszych rzeczy. Zatem i w tym przypadku brak stałości i pełnego wymiaru wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, iż nie zostały spełnione wszystkie przesłanki do przyznania prawa do emerytury. Sąd podzielił stanowisko SN wyrażone w wyroku z 15.12.1997r II UKN 417/97 OSNP 1998/21/638, iż „nie korzysta z uprawnienia do emerytury przy niższym wieku emerytalnym pracownik, który nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach i w pełnym wymiarze czasu obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust.1 rozporządzenia z 7.02.1983r)...” oraz stanowisko SN wyrażone w wyroku z 21.11.2001r II UKN 598/00 OSNP 2003/17/419, iż „o uprawnieniu do emerytury na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U nr 8 poz.43 ze zm) decyduje łączne spełnienie przez pracownika wszystkich warunków określonych w tym przepisie, a nie jego przekonanie, że charakter lub warunki pracy wystarczają do uznania jej za wykonywaną w szczególnych warunkach.”.

Sąd Okręgowy zgromadzony materiał dowodowy poddał wnikliwej ocenie zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia. Ciężar dowodu zgodnie z przepisem art. 232 kpc spoczywał na ubezpieczonym, który na rozprawie dnia 13.02.2013 roku oświadczył, że nie będzie dowodził innych okresów pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu I instancji nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony nie wykazał ponad wszelką wątpliwość, iż posiada 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Nawet przy przyjęciu pracy ubezpieczonego w charakterze traktorzysty w okresie 6 miesięcy i 27 dni od 07.03.1975 roku do 02.10.1975 roku (do daty angażu na magazyniera) w czasie zatrudnienia

w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w G. , okres pracy w warunkach szczególnych wynosi 14 lat, 10 miesięcy i 26 dni.

Zgodnie z § 3 cytowanego wyżej rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Natomiast w myśl § 4 ust. 1 pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Skoro ubezpieczony nie spełnia łącznie wszystkich warunków na zasadzie art. 477¹⁴ §1 kpc Sąd Okręgowy uznał zasadność wydanej decyzji pozwanego i orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł ubezpieczony.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie:

1. prawa materialnego:

a. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), poprzez jego niezastosowanie i nieprzyznanie emerytury ubezpieczonemu,

2. prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy w szczególności;

a. art. 233 kpc - poprzez wadliwą ocenę materiału dowodowego w szczególności złożonych w sprawie dokumentów, świadków i zeznań ubezpieczonego;

b. art. 477¹⁴ § 2 kpc - poprzez jego niezastosowanie pomimo zebrania materiału dowodowego pozwalającego na zmianę w całości zaskarżonej decyzji,

c. art. 5 kpc - poprzez niedostateczne pouczenie ubezpieczonego o czynnościach procesowych.

3. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z ustalonym przez Sąd stanem faktycznym oraz treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności przez przyjęcie, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach przez okres uprawniający go do uzyskania emerytury po osiągnięciu obniżonego wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat, mimo że praca w warunkach szczególnych jest udokumentowana odpowiednim świadectwem pracy, dokumentacją pracowniczą, zeznaniami świadków i zeznaniami ubezpieczonego.

Podnosząc powyższe wniósł o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie ubezpieczonemu emerytury,

II. zobowiązanie organu rentowego do przedłożenia wyliczenia emerytury ubezpieczonego,

III. zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej zwrotu kosztów postępowania wg norm przepisanych, ewentualnie o:

IV. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

W uzasadnieniu podał, że spełnia przesłanki zawarte w obowiązujących przepisach prawa, a Sąd I instancji nie dokonał zsumowania ustalonych przez siebie okresów pracy ubezpieczonego, przez co przeoczył, że okres ten wynosi, co najmniej 15 lat i 14 dni, a zatem uprawnia ubezpieczonego do przejścia na emeryturę z osiągnięciem obniżonego wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat:

1. Okres pracy w (...) wyniósł 10 lat, 6 miesięcy, 15 dni,
2. Okres pracy w (...) wyniósł 7 miesięcy
3. Okresy pracy w (...) wyniosły: 6 miesięcy, 27 dni - kierowca ciągnika, 1rok, 8 miesięcy, 9 dni - operator żurawia wieżowego,
4. Okresy pracy w (...) J. B.:
 - 1 miesiąc, 25 dni
 - 7 miesięcy, 10 dni
 - 9 miesięcy, 28 dni

Po zsumowaniu daje to łącznie 15 lat, i 14 dni pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie apelującego Sąd I instancji całkowicie pominął w swoich rozważaniach i ustaleniach okres zatrudnienia ubezpieczonego w (...) G. na stanowisku kierowcy ciągnika a zatem na stanowisku wymienionym w wykazie A dział VIII pkt. 3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz.U. Nr 8, poz. 43) a szczegółowo pracę określoną w wykazie B dział VIII poz. 3 pkt. 1 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. Ubezpieczony dnia 12 października 1979 r. zawarł z Rolniczą Spółdzielnią Producyjną umowę o pracę nie będąc jej członkiem a zatem do jej zawarcia doszło w oparciu o art. 157 ustawy Prawo spółdzielcze i było to zatrudnienie na warunkach wynikających z art. 22 par. 1 kodeksu pracy. Daje to dodatkowy okres zatrudnienia w warunkach szczególnych 3 miesięcy i 4 dni.

Kolejny zarzut, jaki postawił, to brak rozważenia rzeczywistego charakteru pracy jaką wykonywał ubezpieczony w okresie od dnia 3 października 1975 r. do 22 grudnia 1978 r. i czy można zakwalifikować ją jako pracę w warunkach szczególnych. Jak wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie -- nie nazwa zajmowanego stanowiska ma decydujące znaczenie przy kwalifikacji pracy wykonywanej przez ubezpieczonych, jako pracy w szczególnych warunkach, ale jej rzeczywisty charakter. Ubezpieczony od początku swojego zatrudnienia a jeszcze przed formalnym uzyskaniem uprawnień, po półrocznym przeszkoleniu (zeznania świadka J. S. (2)), wykonywał prace operatora żurawia wieżowego, co potwierdza świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione przez pracodawcę. Z powyższego wynika, że co najmniej od kwietnia 1976 r. wykonywał, do czasu uzyskania samodzielnych uprawnień, pod ścisłym nadzorem, ale to wcale nie umniejsza charakterowi wykonywanej przez niego pracy, pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A dziale V poz. 3 pkt 5 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r, w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz.Urz.MBiPMB nr 3, poz. 6),

Ponadto Sąd nie dał wiary, że ubezpieczony pracował jako traktorzysta a poza tym nie uznał pracy ubezpieczonego przy załadunku i wyładunku jako pracy w warunkach szczególnych. Jeżeli chodzi o pracę traktorzysty, to fakt wykonywania takiej pracy bezpośrednio wynika według apelującego ze świadectwa pracy wystawionego przez pracodawcę po rozwiązaniu umowy o pracę, a zatem na podstawie istniejącej wówczas dokumentacji pracowniczej. Natomiast

z zeznań samego ubezpieczonego i świadka S. S. (2) wynika, że zaczął wykonywać taką pracę bezpośrednio po uzyskaniu uprawnień, tj. od sierpnia 1971 r. Takie twierdzenie ubezpieczonego nie pozostaje w sprzeczności z treścią dokumentacji pracowniczej, bowiem w tamtym czasie nierzadko zmiany charakteru zatrudnienia dokonywano bez formalnej zmiany stanowiska pracy, a poza tym ubezpieczony, jako kierowca, mógł być zobowiązany do wykonywania czynności ładunkowych i rozładunkowych, a czas wykonywania tych prac zalicza się do czasu pracy kierowcy (vide obecnie obowiązujący art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o czasie pracy kierowców). Z tego też względu ocena charakteru pracy powoda przez świadków mogła być niejednoznaczna. Niezależnie od powyższego, skoro pracodawca zdecydował się wpisać „traktorzystę”, jako ostatnio zajmowane stanowisko pracy, to praca ta nie mogła być wykonywana incydentalnie, bądź przez krótszy okres czasu. Z uwagi na charakter pracodawcy - działalność rolnicza, można zasadnie domniemywać, iż ubezpieczony taką pracę wykonywał co najmniej od wiosny 1973 r. a zatem przez okres kilku miesięcy, co daje kolejny okres uprawniający do emerytury po osiągnięciu obniżonego wieku - podkreślenia wymaga fakt, że ewentualny brakujący ubezpieczonemu okres wynosi nie więcej jak 2 miesiące.

Natomiast odnosząc się do nieuznania pracy przy załadunku i wyładunku apelujący wskazał, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r. sygn. akt II UK 233/11: „Nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarządzających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny.”.

W ocenie apelującego z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że praca powoda dotyczyła głównie załadunku i przeładunku ciężkich rzeczy oraz przeładunku materiałów sypkich i pylistych, a to z uwagi na charakter zakładu pracy - płody rolne i materiały potrzebne do ich produkcji. Załadunek i wyładunek lżejszych rzeczy mógł mieć co najwyżej charakter incydentalny. Poza tym Sąd I instancji postawił znak równości pomiędzy lekką pracą przy załadunku i rozładunku a ciężarem załadowanych i rozładowywanych rzeczy, co zdaniem ubezpieczonego jest nieuprawnione, bowiem nawet jeżeli załadunek dotyczył towarów pakowanych w opakowania o ciężarze 15 kg, czyli o wadze wynoszącej połowę dopuszczalnej normy dla jednej osoby w pracy ciągłej i był wykonywany przez 8 godzin, to niewątpliwie taka praca lekka nie była. Co istotne ubezpieczony pracował w Kółku Rolniczym, a zatem jego praca dotyczyła płodów rolnych i materiałów potrzebnych do ich uprawy. Tym samym nawet, jeżeli były one zapakowane, to jednostkowa waga takiego opakowania nie była niższa niż 20 kg.

Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art. 233 kpc, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie "wszechstronnego rozważenia zebranego materiału" (a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności). Jak ujmuje się w literaturze, moc dowodowa oznacza siłę przekonania uzyskaną przez sąd wskutek przeprowadzenia określonych środków dowodowych na potwierdzenie prawdziwości lub nieprawdziwości twierdzeń na temat okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Zaś wiarygodność decyduje o tym, czy określony środek dowodowy, ze względu na jego indywidualne cechy i obiektywne okoliczności, zasługuje na wiarę. Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Poprawność rozumowania sądu (sędziego) powinna być możliwa do skontrolowania. Wiąże się z tym obowiązek sądu w zakresie prawidłowego uzasadniania orzeczeń.

W niniejszej sprawie reguły swobodnej oceny dowodów nie zostały przez Sąd I instancji zachowane.

Zdaniem ubezpieczonego z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że pracował w warunkach szczególnych uprawniających go do przejścia na emeryturę z osiągnięciem obniżonego wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat .

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja ubezpieczonego M. W. nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny w pełni podzielił bowiem i przyjął jako własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, jak również rozważania prawne skłaniające tenże Sąd do oddalenia odwołania od zaskarżonej decyzji, nie znajdując przy tym podstaw do uznania słuszności zarzutów apelacji stanowiącej jedynie polemikę z prawidłowymi i wnikliwie uzasadnionymi motywami zapadłego orzeczenia.

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia – sporną w tej sprawie było ustalenie czy ubezpieczony wykazał staż 15 lat pracy w szczególnych warunkach dla potrzeb nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, przy czym w świetle zarzutów apelacji spór skoncentrował się zasadniczo wokół dwóch okresów zatrudnienia M. W. analizowanych w aspekcie możliwości zaliczenia ich do stażu pracy w warunkach szczególnych. Pierwszy – od 7 marca 1975 do 31 sierpnia 1979r. w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w G. i od 1 listopada 1970r. do 15 stycznia 1971r. i od 15 maja 1971r. do 12 lutego 1974r. w Kółku Rolniczym w K. na stanowisku na stanowisku operatora żurawia wieżowego a następnie traktorzysty.

Na okoliczność faktycznie wykonywanej przez odwołującego pracy we wskazanych przedziałach czasowych Sąd I instancji przeprowadził szczegółowe postępowanie dowodowe, w tym z dokumentacji pracowniczej, jaka zachowała się ze spornego okresu oraz zeznań zawnioskowanych przez ubezpieczonego świadków i przesłuchał ubezpieczonego. Właściwa ocena materiału dowodowego doprowadziła Sąd Okręgowy do prawidłowych ustaleń co do zakresu faktycznych obowiązków M. W., w tym również warunków w jakich praca była wykonywana.

Odnosząc się do merytorycznej oceny zaskarżonego rozstrzygnięcia, to zdaniem Sądu Apelacyjnego, a wbrew zarzutom skarżącego, konfrontacja zgromadzonej dokumentacji, zeznań świadków oraz oświadczeń samego ubezpieczonego, nie mogła doprowadzić do bezkrytycznego przyjęcia, iż wykonywał on stale i w pełnym wymiarze prace w warunkach szczególnych, zgodnie z wykazem A stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., działem V – pkt 3 w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w G. i jako traktorzysta w Kółku Rolniczym w K.. Nie sposób bowiem podważyć ustaleń, z których wynika, że ubezpieczony w pierwszym okresie swojej pracy w Przedsiębiorstwie Budowlanym nie miał uprawnień do pracy jako operator żurawia wieżowego i jego praca polegała na przyglądaniu się pracy doświadczonego operatora. O ile nawet można by przyjąć że ubezpieczony w początkowym okresie również wykonywał pracę operatora, to zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia, że wykonywał tę pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Zasady doświadczenia życiowego wskazują, że przed nabyciem uprawnień, nikt ubezpieczonemu nie powierzyłby stałej pracy na takim stanowisku. Gdyby nawet tak było okoliczność ta musiałaby być wykazana bez jakichkolwiek wątpliwości, dowodami jednoznacznymi. W przedmiotowej sprawie z taka sytuacja nie miała miejsca. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy przesłuchani świadkowie potwierdzili jedynie, że ubezpieczony przyuczał się do zawodu, a następnie był kierowany na kurs. Zawnioskowani świadkowie nie potrafili powiedzieć od kiedy ubezpieczony pracował jako operator, zatem konstatacja Sądu, że pracował jako operator po uzyskaniu uprawnień, jest jak najbardziej uprawniona i Sąd Apelacyjny w pełni ją aprobuje.

Odnosząc się do drugiego ze spornym w sprawie okresów zatrudnienia ubezpieczonego tj. jego pracy na stanowisku traktorzysty w Kółku Rolniczym w K., to należy podać, że również za ten okres ubezpieczony nie naprowadził dowodów, jednoznacznie wskazujących na pracę na stanowisku traktorzysty i przy wyładunku i załadunku, o której mowa w dziale VIII pkt 1 w.w. rozporządzenia. Szczególnego podkreślenia wymaga, że Sąd Okręgowy dokonał analizy świadectwa pracy, jak również ocenił zeznania świadków przesłuchanych na tę okoliczność. Prezentowanego przez ubezpieczonego stanowiska, że przez cały okres pracy u tego pracodawcy pracował jako traktorzysta nie potwierdzili przesłuchani świadkowie, a z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy wynika, że pracował również jako pracownik przy załadunku i wyładunku, i na pewno jak słusznie przyjął to Sąd Okręgowy nie były to prace należące do

czasu pracy kierowcy oraz do pracy o której mowa w dziale VIII pkt. 1 cytowanego wyżej załącznika do rozporządzenia. Brak jednoznacznego terminu rozpoczęcia pracy na stanowisku traktorzysty oraz zaświadczenie o pracy na stanowisku pracownika przy wyładunku i załadunku nie pozwalają na jednoznaczne przyjęcie, że wykonywał on pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd odwoławczy podzielił wątpliwości Sądu Okręgowego co do elementu stałości i pełnowymiarowości pracy wykonywanej na tych stanowiskach. Należy bowiem przypomnieć, że stosownie do § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wbrew twierdzeniu apelującego koniecznym jest wykazanie, że praca w warunkach szczególnych była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dlatego za trafne uznać trzeba spostrzeżenie Sądu Okręgowego, że okres pracy ubezpieczonego w spornych okresach, dla potrzeb zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych, nie był faktycznie wykonywany stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W tym miejscu Sąd Odwoławczy akcentuje, że dokument w postaci świadectwa pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem abstrakcyjnym, w tym sensie, że treści z niego wynikające choćby były wątpliwe w świetle innych dowodów, należy bezwarunkowo przyjmować za prawdziwe. Świadectwo pracy i świadectwo pracy w szczególnych warunkach, podobnie jak i inne dowody, podlega weryfikacji co do zgodności z prawdą w kontekście całokształtu materiału dowodowego, gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 22 czerwca 2005 r., I UK 351/04, OSNP 2006/5-6/90; 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006/19-20/306; 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, LEX nr 447272). Wiadomym jest przy tym, że dla celów ustalenia pracy w warunkach szczególnych istotne znaczenie ma nie nazewnictwo zajmowanych stanowisk, lecz faktyczne ich zajmowanie. Gdy więc z całokształtu ujawnionych w sprawie faktów wynika, że praca nie była świadczona w warunkach szkodliwych przez cały wskazywany w nim okres, to stwierdzenie takie zawarte w świadectwie pracy, uznać trzeba za skutecznie podważone w tym zakresie.

Reasumując Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że Sąd Okręgowy starannie zebrał i szczegółowo rozważył wszystkie przedstawione przez strony dowody oraz ocenił je w sposób nie naruszający zasad ich swobodnej oceny, uwzględniając w ramach tejże oceny zasady logiki i wskazania doświadczenia życiowego. Zgodnie z treścią art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Zarzut naruszenia swobodnej oceny dowodów nie może polegać wyłącznie na przedstawieniu przez stronę ustaleń alternatywnych, musi bowiem dla swej skuteczności podważać podstawy tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 274/03). Tego jednakże ubezpieczony w swej apelacji nie zdołał uczynić, poprzestając jedynie na polemice z wnioskami Sądu Okręgowego.

Swobodna, lecz nie dowolna ocena materiału dowodowego w postaci zachowanej dokumentacji pracowniczej, treści zeznań świadków oraz oświadczeń samego ubezpieczonego prowadzi do oczywistej konstatacji, że okresów pracy ubezpieczonego na stanowiskach operatora żurawia wieżowego i traktorzysty nie można uznać jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w pełnych okresach zatrudnienia. W konsekwencji M. W. nie zdołał wykazać wymaganego ustawą stażu 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W szczególności należy wskazać, że Sąd rozpoznający odwołanie nie jest związany zakresem badania przez organ rentowy dokumentacji pracowniczej. Sąd Okręgowy poczynił własne szczegółowe ustalenia na okoliczności sporne i w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy słusznie ustalił, że ubezpieczony we wskazanych okresach nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych.

Nie można również w ocenie Sądu Apelacyjnego podzielić zarzutu apelującego, że Sąd Okręgowy obraził art. 5 kpc, bowiem ubezpieczony był niejednokrotnie informowany o możliwości zgłaszania wniosków dowodowych, był obecny przy przesłuchaniu świadków, mógł zadawać im pytania oraz ustosunkowywać się do ich zeznań

Na zakończenie niniejszych rozważań podkreślić należy, że przewidziane w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Podzielając takie rozumienie instytucji emerytury z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach przyjmuje się, że tylko takie czynności pracownicze, które są wykonywane w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, kwalifikują pracę jako wykonywaną w szczególnych warunkach. Istotne znaczenie mają przy tym, stopień uciążliwości owych czynników oraz wymagania wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia.

W konsekwencji powyższych ocen Sąd Odwoławczy podziela wniosek, że M. W. nie wykazał spełnienia przesłanki legitymowania się okresem co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach dla uzyskania prawa do emerytury z tego tytułu i zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Zarzuty apelującego są nieuzasadnione, a ponieważ brak jest też innych podstaw do wzruszenia trafnego rozstrzygnięcia Sądu I instancji, które Sąd Odwoławczy bierze pod rozwagę z urzędu - apelację jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c. należało oddalić.

SSO del. Beata Górska SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek